

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ในยุคข้อมูลข่าวสารการศึกษาค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้และพัฒนาสังคมในปัจจุบันนั้น จะอาศัยการเรียนรู้ผ่านสื่อนวัตกรรมทางเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ ไอโฟน เฟซบุ๊ก แท็บเล็ต และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีหลากหลายรูปแบบ อันเป็นการสื่อสารที่ทันสมัยและรวดเร็วทั้งการส่งสารและรับสาร แต่การรับสารและส่งสารจากลายลักษณ์อักษรก็ยังเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาค้นคว้าด้วยการอ่านและการฟัง และการถ่ายทอดด้วยการเขียนและการพูด เพราะลายลักษณ์อักษรสามารถตรวจสอบซ้ำได้ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ ข้อมูลจากลายลักษณ์อักษรที่ปรากฏในหลายรูปแบบทั้งวรรณคดีและวรรณกรรมในรูปของบันทึกคดีประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย และสารคดีทั้งกึ่งวิชาการและสารคดีวิชาการ เป็นสาระสำคัญที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ทั้งยังสอดคล้องกับการพัฒนาชีวิตของผู้คนเป็นอย่างยิ่ง เพราะวรรณกรรมย่อมถ่ายทอดบันทึกข้อมูลของสังคมในชีวิตจริงไว้โดยรอบด้าน

สมพร มั่นตะสูตร (2524, หน้า 1) กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตอาจนำมาเรียบเรียงเป็นวรรณกรรมได้ เพราะเรื่องในวรรณคดีก็คือเรื่องของชีวิต วรรณคดีหรือวรรณกรรมจึงถือกำเนิดจากมนุษย์เป็นสำคัญ เพราะมนุษย์เป็นผู้สร้างวรรณกรรม” สอดคล้องกับคำกล่าว ของ วิทยากร เชียงกุล (2516, หน้า 17) ที่ว่า “แรกที่สุดศิลปะกำเนิดขึ้นมาเพื่อรับใช้การดำเนินชีวิต มิได้เกิดมาเพราะว่าคนต้องการความไพเราะงดงามแต่อย่างใด หากเกิดจากความปรารถนาความบันเทิงใจที่จะเรียกร้องและปกป้องให้เผ่าพันธุ์ของตัวเองดำรงอยู่ได้ บรรดาความงาม ความไพเราะ เป็นเพียงผลที่ได้ตามมาในภายหลัง”

ส่วน นิพนธ์ อินสิน (มปป., หน้า ค-ง) กล่าวว่าไว้กว้างยิ่งขึ้นว่า “วรรณกรรมทุกชิ้นทุกเรื่อง เป็นงานที่อยู่ใต้อิทธิพลของเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ของสังคม เนื้อหาและรูปแบบของวรรณกรรมถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขและปัจจัยของสังคม เงื่อนไขและปัจจัยของสังคม ซึ่งมีส่วนในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบของวรรณกรรมที่มีความสำคัญมากประการหนึ่งก็คือเงื่อนไขและปัจจัยทางการเมือง เพราะการเมืองได้ครอบคลุมชีวิตมนุษย์ในทุกลักษณะเนื้อหาของวรรณกรรมจึงเป็นเรื่องที่ดีแผ่เรื่องของการเมืองด้วย”

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2522, หน้า 88) กล่าวว่า ในขั้นแรกของการเป็นนักเขียน นักเขียนจะเลือกเป็นกระจกเงาให้แก่สังคมชั้นใด ถ้าเป็นกระจกเงาให้แก่ชนชั้นนายทุน งานเขียนก็จะกล่าวถึงชีวิตที่สุขสบาย ไม่ต้องดิ้นรนในการหาเลี้ยงชีพ แต่ถ้าเลือกเป็นกระจกเงาของชนชั้นข้างมาก ได้แก่ ชาวนา กรรมกรหรือผู้ยากไร้ในสังคม ก็จะเป็นเรื่องของ การปลุกมนุษยให้ลุกขึ้นสู้กับธรรมชาติและความถูกต้องและให้การยกย่องแรงงานว่าเป็นของสูง นักเขียนจึงต้องเข้าใจความจริงสำหรับชีวิตและความเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงจะเลือกแนวทางการเขียนของตนได้

นักเขียนจะผลิตงานวรรณกรรมให้มีคุณค่าต่อสังคมและมวลชนได้ นักเขียนจะต้องมองทะลุเข้าไปถึงวิถีแห่งพัฒนาการของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่กำลังจะมาถึง

นอกจากนี้ สมพร มั่นตะสูตร (2525, คำนำ) ยังกล่าวไว้อีกว่า วรรณกรรมเป็นมรดกอันสำคัญยิ่งทางวัฒนธรรม เพราะได้สะท้อนถ่ายทอดความเป็นมา และเป็นไปของสังคมไว้หลายแง่หลายมุม เพื่อรุ่นหลังจะได้เห็นอดีต เพื่อปรับปรุงปัจจุบันไว้ เตรียมรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต วรรณกรรมก็เหมือนกับชีวิตมนุษย์ที่มีความผันแปร เปลี่ยนแปลงรูปลักษณะไปตามภาวะแวดล้อมของสังคม ราชอาณาจักรไทยยืนยาวมานานนับใกล้พันปี

สิ่งสำคัญที่ปรากฏในวรรณกรรมจะสะท้อนถ่ายทอดวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา ค่านิยม ที่ปรากฏในแต่ละยุคสมัยหรือร่วมสมัยเดียวกันกับผู้จารึกเรื่องราวไว้ในวรรณกรรม แม้อาจจะไม่ได้เป็นประวัติศาสตร์แต่ก็เชื่อว่า ในวรรณกรรมนั้นย่อมมีประวัติศาสตร์ปรากฏอยู่ในทางใดทางหนึ่ง นักเขียนหรือผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมจึงมีบทบาทหรือพันธกิจอันสำคัญอย่างหนึ่งคือ การสร้างงานเขียนให้มีคุณค่า ทั้งด้านสะท้อนภาพความจริง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้โดยเฉพาะเยาวชน

วรรณกรรมไทยมีไว้ให้ศึกษาจำนวนมาก ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี โดยเฉพาะบันเทิงคดี ที่มีทั้งนวนิยายและเรื่องสั้นในยุคปัจจุบันมีไว้ให้อ่านเพื่อความบันเทิงและเก็บเกี่ยวสาระอันเป็นประโยชน์ นั้นย่อมหมายถึงเรื่องสั้น ของ จเด็จ กำจรเดช ด้วย โดยเฉพาะรวมเรื่องสั้นชุด “แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ” ที่คณะกรรมการตัดสินรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปีพุทธศักราช 2554 มีมติให้ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม ประจำปี 2554 ด้วยเหตุผลสำคัญที่ปรากฏคำประกาศรางวัลซีไรต์ ประจำปีพุทธศักราช 2554 (2554, ไม่มีเลขหน้า) ว่า

...'แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ' ของ 'จเด็จ กำจรเดช' เป็นรวมเรื่องสั้น ที่สร้างพลังกระทบใจ นำเสนอประเด็นอันหลากหลาย เกี่ยวกับมนุษย์ในสังคมไทยร่วมสมัย ที่มีความซับซ้อน ความยากเย็น และความไร้สาระ ผู้เขียนได้สะท้อนการปะทะกัน ระหว่างความจริงกับความจริงเสมือน ความรู้กับความเชื่อ ตลอดจนความเป็นเรากับความเป็นเขา

ผู้เขียนได้สร้างกลวิธีการเล่าเรื่องหลายวิธี ที่ท้าทายการตีความ เช่น การตัดต่อ การซ้ำ การไข่มุมมอง การเสียดสี การสร้างสัมพันธ์ บท ตลอดจนการสร้างตัวละคร ที่อยู่ในภาวะความรู้และความไม่รู้ ซึ่งสร้างความคลุมเครือ และความลวง กลวิธีเหล่านี้เปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านสร้างความหมายได้หลายระดับ

รวมเรื่องสั้น "แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ" ของ "จเด็จ กำจรเดช" จึงสมควรได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมของอาเซียน (ซีไรต์) ของประเทศไทย ประจำปีพุทธศักราช 2554

จเด็จ กำจรเดช ได้ทำหน้าที่ของผู้เขียนที่รับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอสาระเนื้อหาของเรื่องสั้นอย่างครอบคลุมทั้ง แนวคิด ทฤษฎี องค์ความรู้ หลากหลาย ด้วยการนำเสนอทั้งทางตรง ทางอ้อมและในรูปแบบของชั้นสัญลักษณ์ได้ มิได้ละเลยพันธกิจที่นักเขียนพึงมีต่อผลงานและสังคม

ชลธิรา กลัดอยู่ (2518, หน้า บทนำ) กล่าวถึงพันธกิจของนักเขียนว่า การสร้างสรรค์วรรณกรรมแต่ละเรื่องจึงนำมาจัดระดับของพันธกิจได้ดังนี้

1. สนองอารมณ์ส่วนตัว
2. สะท้อนสังคมโดยไม่เจตนา
3. เสนอสภาพสังคมโดยเจตนา

พันธกิจชั้นอุดมคติ คือ สนับสนุนหรือสร้างสรรค์ อุดมการณ์ของนักเขียน ที่จะให้แนวความคิด สร้างพลัง ให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งในระดับสังคมของผู้อ่าน ประเทศ และโลก ตามคำกล่าวของ ชลธิรา กลัดอยู่ จึงสอดคล้องกับจริยธรรมหรือคุณธรรมที่ควรปลูกฝังในเยาวชนเพื่อความเป็นพลเมืองดีมีอุดมคติและอุดมการณ์ เพื่อพัฒนาสังคมในอนาคต สอดคล้องกับคำกล่าว ของ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2522, หน้า 78-87) ที่สรุปพันธกิจของนักเขียนไว้ว่า

1. นักเขียนต้องเข้าคลุกคลีกับประชาชน สนใจชีวิตความเป็นอยู่และแสดงภาพชีวิตจริงของประชาชนให้ประชาชนเข้าใจได้อย่างง่าย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังและจริงใจ
2. นักเขียนต้องเป็นผู้นำทางความคิดและแสดงคุณค่าความเป็นมนุษย์ของประชาชน
3. นักเขียนต้องร่วมต่อสู้และแสวงหาทางให้ประชาชนได้ปรากฏและมีบทบาทเด่นในวรรณกรรมของตนตามความเป็นจริง
4. นักเขียนต้องชี้ให้ประชาชนเกิดความภูมิใจในคุณค่าของประชาชน
ทั้งยังได้กล่าวไว้ด้วยว่า นักเขียนต้องพยายามผสมผสานรูปแบบและเนื้อหาให้สอดคล้องกันด้วย จึงจะทำให้วรรณกรรมมีคุณค่าน่าสนใจมากขึ้น เพราะให้ทั้งความคิด และสุนทรีย์รสไปพร้อมกัน

พรเพ็ญ กล้วยไม้ (2539, หน้า 16) กล่าวว่า “นักเขียนต้องแสดงสำนึกและความคิดหรือทัศนะของตนเกี่ยวกับชีวิตของประชาชนทั่วไป และแสดงภาพสะท้อนชีวิตเหล่านั้นไว้ในงานเขียน นอกจากนี้ ยังอาจแสดงวิธีหรือเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาและอาจปลูกฝังค่านิยมบางประการ ทั้งโดยตรงหรือแฝงเร้นไว้ในงานเขียน อันจะเป็นการแสดงการรับรู้ความทุกข์ยากของคนชั้นล่างของสังคม เพื่อช่วยยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้เสมอภาคกัน โดยใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึงมนุษยธรรมที่นักเขียนถึงมีต่อสังคมที่ร่วมยุคสมัยเดียวกัน”

คำกล่าวของผู้รู้ดังกล่าวสะท้อนความสัมพันธ์ของสังคมและนักเขียนตลอดจนบทบาทหรือพันธกิจที่นักเขียนพึงมีต่อสังคม โดยเฉพาะในด้านของคุณธรรมหรือจริยธรรมที่จะเป็นแบบอย่างอันดีของเยาวชนที่จะเป็นพลังสำคัญของแผ่นดินในอนาคต

PAJONPHAI PUBLISHING (2554, หน้า 9) กล่าวไว้ในบันทึกสำนักพิมพ์ตอนหนึ่งว่า

... เรื่องสั้นของเขาเต็มไปด้วยการเสียดสีประชดประชัน (Satire) ยั่วล้อ-ล้อเลียน (Parody) ตลกชวนหัว (Comedy) โศกนาฏกรรมเชิงโรแมนติค (Tragedy Romantic) รวมทั้งลักษณะโกโรเทสก์ (Grotesque) เช่นการละเล่นกับความแปลกประหลาด ความชำรุด วิปริต บิดเบี้ยว ไม่สมประกอบของตัวละครและโลกใบซึ่งพวกเขาเหล่านั้นดำรงอยู่

สรุปสั้น ๆ ก็คือว่า งานของเจตเจ็ทประกอบส่วนขึ้นจากมวลสารของแนวคิด ทฤษฎี

และองค์ความรู้หลากหลายชนิด กระทั่งยากที่จะกักขังนิยามงานเขียนของเขาไว้ภายใต้กรอบใดกรอบหนึ่ง สกฤตไศสฤตหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ถึงกระนั้น เรื่องสั้นของเขาก็เต็มไปด้วยชีวิตชีวา ชวนให้ค้นหานิยามความหมายใหม่ ๆ เป็นอย่างยิ่ง

ด้วยคำนิยามอันทรงคุณค่าดังกล่าว ที่ส่งผลให้ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมประจำปี 2554 ซึ่งน่าเชื่อว่า นอกจากกลวิธีในการนำเสนอและเนื้อหาอันหลากหลายแล้ว สารสำคัญที่ส่งผลให้ได้รับรางวัลสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม น่าจะปรากฏคุณธรรมสำคัญที่จะนำมาประยุกต์ให้เกิดกับการพัฒนาเยาวชนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ 8 ประการ

ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงสนใจจะศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ของ ‘จเด็จ กำจรเดช’ โดยใช้การศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (An Analysis Description)

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาในครั้งนี้จะให้ประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบคุณค่าของคุณธรรมรวมเรื่องสั้นชุด แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ
2. ทำให้ทราบคุณค่าของชีวิตและสังคมที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์รวมเรื่องสั้นชุด แดดเข้า ร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ จำนวน 12 เรื่อง คือ
 - 1) สิ่งชั่วร้ายของพระเจ้า
 - 2) คล้ายว่าเริ่มจากฝน
 - 3) ด้วยดวงตามืดบอดนั้น, ฉันเห็น

- 4) อยากได้สักบทเรียนใหม่
- 5) แม่ทัพตายแล้ว
- 6) หนุมานเหยียบเมือง
- 7) หวังว่ากิมย้งจะไม่พลาดอีก
- 8) นาฏกรรมแห่งไฟ : ละครสามองค์ที่ยังเปิดรับผู้ร่วมแสดง
- 9) อย่างน้อยก็สัก 5 นาที
- 10) มิติทับซ้อนในโลกซ้อนเร้น
- 11) แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ
- 12) ไปกินมื่อเช้าที่ดาวพลูโต

2. ขอบเขตด้านเกณฑ์ ผู้ศึกษาค้นคว้าจะใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การวิเคราะห์รวมเรื่องสั้นชุด แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ของ จ.เด๋อ ดอกจั่น ตามนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. เรื่องสั้น หมายถึง งานเขียนบันเทิงคดีประเภทเรื่องเล่า ใช้คำน้อย ดำเนินเรื่องรวดเร็ว มีจุดมุ่งหมายหลักหรือแก่นเรื่องเพียงอย่างเดียว ตัวละครน้อย ใช้ฉากและเวลาจำกัด โครงเรื่องไม่ซับซ้อน

2. วรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม (ซีไรต์) หมายถึง รวมเรื่องสั้นชุด แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ของ จ.เด๋อ ดอกจั่น ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม ประจำปี 2554

3. คุณธรรม หมายถึงหลักของความดีงามที่เป็นพื้นฐานของการแสดงออก เป็นการกระทำ พฤติกรรม หรือกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น สภาพจิตที่เป็นกุศล ในการศึกษารั้วนี้ที่จะใช้หมายถึงคุณธรรม 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

- 1) ขยัน
- 2) ประหยัด
- 3) ความซื่อสัตย์
- 4) มีวินัย
- 5) สุภาพ

- 6) สะอาด
- 7) สามัคคี
- 8) มีน้ำใจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบว่ามีคุณธรรมปรากฏอยู่ในหนังสือชนะเลิศรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม ชุด แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ มีสาระเกี่ยวกับคุณธรรมที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด 8 ประการ

วิธีดำเนินการ

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง วิเคราะห์คุณธรรมจากวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม (ซีไรต์) ประจำปี 2554 รวมเรื่องสั้นชุด แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ของ จเด็จ กำจรเดช มีลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้
 - 1.1 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม
 - 1.2 ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับดังนี้
 - 2.1 ศึกษาเรื่องสั้นแต่ละเรื่องในหนังสือเล่มนี้
 - 2.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะและความหมายของคุณธรรม
 - 2.3 ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของคุณธรรมที่ปรากฏในเรื่องสั้นแต่ละเรื่อง

โดยจำแนกตามลักษณะคุณธรรม 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ

- 2.4 นำเสนอผลงานวิจัยในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

3. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า เป็นบทดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิเคราะห์คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในรวมเรื่องสั้นชุด แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ของ จเด็จ กำจรเดช

บทที่ 4 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ